

UPPSATS

Antroposofisk medicin

Frida Björling

Religionshistoria II

Vårterminen 2008

Religionshistoriska avdelningen

Stockholms Universitet

Innehållsförteckning

1. Inledning	
1.1 Rudolf Steiner och antroposofins födelse	sida 2
1.2 Grundtankar	sida 2
1.3 Frågeställning	sida 4
1.4 Metod och källor	sida 4
2. Antroposofins människosyn	
2.1 Kroppen	sida 5
2.2 Reinkarnation och karma	sida 6
3. Sjukdomar och dess orsaker	
3.1 Obalans	sida 7
3.2 Karma	sida 8
4. Läkning	
4.1 Läkemedel	sida 8
5. Kritik mot den antroposofiska medicinen	
5.1 Kritik mot karmatänkandet	sida 9
5.2 Kritik mot antroposofiska läkemedel	sida 10
6. Diskussion	sida 11
Källförteckning	sida 12

1. Inledning

1.1 Rudolf Steiner och antroposofins födelse

Antroposofins grundare Rudolf Steiner föddes den 27:e februari 1861 i Kraljevec i dåvarande Ungern¹. Han var redan från åtta års ålder övertygad om att det fanns två världar; en värld där växterna, djuren och människorna fanns, och en inre osynlig värld.² Han studerade naturvetenskap vid Tekniska högskolan i Wien och blev under sin studietid mycket intresserad av Goethe. Han tilltalades av Goethes syn på natur och ande som sammankopplade, och jobbade även en tid på Goethe-arkivet i Weimar.³ Under slutet på 1800-talet skrev han dessutom ett antal böcker om Goethe och kallade honom återkommande för den organiska världens Kopernikus. Detta syftade på att han ansåg att Goethe kommit underfund med den organiska världens lagar, liksom Kopernikus kommit på himlavalvets processer och lagar.⁴

På 1880-talet kom Steiner i kontakt med Teosofiska samfundet och 1902 grundades den tyska sektionen som han blev generalsekreterare i. Men Steiner var kritisk till den österländska inriktningen inom teosofin och menade att Kristus hade en viktig roll i hela mänsklighetens utveckling. Detta ledde så småningom till att han och ytterligare 2.500 medlemmar gick ur Teosofiska Samfundet och 1913 bildas Antroposofiska sällskapet i Berlin.⁵ 1919 grundades den första Waldorfskolan i Stuttgart på uppdrag av direktören på cigarettfabriken Waldorf-Astoria.⁶ Under julveckan 1923 nybildade Steiner den antroposofiska rörelsen och namnet byttes ut till Allmänna Antroposofiska Sällskapet.⁷ Den 30:e mars 1925 avled Rudolf Steiner.⁸

1.2 Grundtankar

Ordet antroposofi kommer, enligt antroposoferna, från grekiskans ord för människa; anthropos, och för visdom eller kunskap; sophia. Begreppet antroposofi kan alltså tolkas som kunskap om människan.⁹ Antroposoferna menar också att det är en kunskapsväg, en väg till fördjupad kunskap om människan och mänsklighet och inte en religion eller ett filosofiskt system.¹⁰

Antroposofin är känd för att låta konsten genomsyra alla livets områden. Antroposoferna menar att färger, ljus, skuggor och material påverkar människans inre och tar hänsyn till detta både när det gäller kläder och arkitektur.¹¹ Man använder sig av konst både inom medicinen, eller läkekonsten som den ofta kallas, och inom skolan. Waldorfpedagogiken, som är den antroposofiska pedagogiken, har stark betoning på konstnärliga ämnen och i skolplanen ingår

---

¹ Reberg 1994: sid 31, Wilson 1986: sid 19

² Shepard 1974: sid 32

³ Frisk 1998: sid 47

⁴ Edmunds 2005: sid 18

⁵ Frisk 1998: sid 47-48

⁶ Frisk 1998: sid 48

⁷ Edmunds 2005: sid 176

⁸ Shepard 1974; sid 83

⁹ Reberg 1994: sid 25; Shepard 1974: sid 78

¹⁰ Frisk 1998: sid 51

¹¹ Frisk 1998: sid 48; Steiner 1995: sid 18-22

målning, teater och dans.¹² Inom det medicinska fältet används konst som ett slags terapi för att läka kroppen.¹³ Sjukhusmiljön är också starkt påverkad av den antroposofiska synen på konst. Vidarkliniken, som är nordens första antroposofiska sjukhus, är bland annat känd för sin speciella organiska och rofyllda arkitektur. Något som anses kunna hjälpa en människa att tillfriskna lättare.¹⁴

Antroposoferna ser människan som bestående av fyra delar. Den fysiska kroppen, som är den kropp som vi kan se och ta på. Den eteriska kroppen, som man kan se som ett slags aura. Astralkroppen, som är den del som kan lämna den fysiska kroppen - dock endast under vissa förutsättningar. Och slutligen egot, som är de andra tre delarnas överhuvud.¹⁵ Egot benämns även ofta som jaget och liknas vid en människas ande, och astralkroppen betraktas återkommande i litteraturen som människans själ.¹⁶

Människan anses även ha tre själsförmågor; tanke, känsla och vilja, som besitter varsin del av den fysiska kroppen. Tanken har sitt centrum i huvudet, känslan huserar i bröstkorgen och viljan har sin plats i buken¹⁷ och i lemmarna.¹⁸ Huvudet ses inom antroposofin som den kalla polen hos människan då hjärnan har en förhållandevis låg temperatur. Det är även i huvudet nerv- och sinnesprocesserna har sitt centrum. Känslan, som håller till i bröstkorgen, delar sin plats med de rytmiska processerna. Dessa processer har till uppgift att jämna ut och kontrollera olika fysiska funktioner. Det ser exempelvis till att ämnesomsättningen arbetar vidare då resten av kroppen är i vila. Ämnesomsättningsprocesserna har sin plats i buken, tillsammans med viljan. Där är temperaturen förhållandevis hög och detta område ses därför som människans varma pol.¹⁹ Dessa processer anses ha olika stora roller under de olika utvecklingsfaserna som människan går igenom. Faserna är sjuåriga och det är även utifrån dessa som Waldorfpedagogiken är uppbyggd. Siffran sju återkommer i antroposofins syn på världen. Man menar att jorden, liksom människan, genomgår inkarnationer. Jordens inkarnationer kallas världsåldrar och vi befinner oss nu i den fjärde världsåldern av sju. Varje världsålder har dessutom sju underperioder.²⁰

Det finns ingen direkt Gud inom antroposofin. Det gudomliga ses snarare som ett ideal.²¹ Kristus finns däremot med, men inte som kristendomen ser honom. Det sägs att Kristus har fungerat som vägledare för människan under hela evolutionen. Han ses som ljuset, livet och kärleken och genomstrålar därför hela livet.²² Lucifer finns också med i antroposofin, som ett slags verklighetsflykt i olika skepnader, och Ahriman, som står för det materialistiska.²³

Antroposofin har tydliga inspirationskällor i bland annat humoralpatologin – som handlar om balansen mellan kroppsvätskorna²⁴, homeopati²⁵ och alkemi.²⁶ Planeternas påverkan på

---

¹² Reberg 1994: sid 90-98

¹³ Edmunds 2005: sid 184

¹⁴ http://www.vidarkliniken.org/om_arkitekturen.php

¹⁵ Wilson 1986: sid 34

¹⁶ Steiner, Wegman 1978: sid 22

¹⁷ Frisk 1998: sid 52-53

¹⁸ Shepard 1974: sid 188

¹⁹ Carlgren 1980: sid 128-129

²⁰ Frisk 1998: sid 53

²¹ Frisk 1998: sid 53

²² Edmunds 2005: sid 122

²³ Frisk 1998: sid 54

²⁴ Jerkert 2003: sid 35; Reberg 1994: sid 114

²⁵ Jerkert 2003: sid 46

²⁶ Jerkert 2003: sid 44

människan och jorden har en viktig roll inom både medicinen²⁷ och det odlingsätt som Steiner uppfann; den biodynamiska odlingen.²⁸

1.3 Frågeställning

Jag ska i min uppsats försöka belysa varför antroposofin har stött på kritik, och jag ska då särskilt titta på den antroposofiska medicinen. Den holistiska synen på människan, tanken att alla är unika varelser och därför behöver betraktas som detta även inom medicinen ställs mot den kritik den antroposofiska medicinen fått för sin saknad av klinisk forskning och sin avrådan av olika skolmedicinska behandlingar. Man har bland annat sagt nej till de klassiska vaccinationerna av småbarn. Jag vill undersöka varför man är emot vissa behandlingar och vilka tankar som ligger bakom de olika behandlingar som man inom antroposofin använder sig av. Jag tror inte att antroposofisk medicin är antingen bra eller dålig. Precis som jag inte är av uppfattningen att den västerländska skolmedicinen är odelat positiv, eller negativ för den delen. Snarare tilltalas jag av den mänsklighet och närhet till naturen som jag alltid har förknippat med antroposofin. Men det finns samtidigt en stadig grund för den kritik den antroposofiska medicinen har fått. Mitt mål är att på ett tydligt sätt visa vad den antroposofiska medicinen står för och varför den inte är helt accepterad i vårt samhälle.

Den antroposofiska medicinen använder sig inte endast av olika slags läkemedel utan har även många inslag av terapi. Konstterapi och läkeurytmi är två viktiga delar i botandet av sjukdomar. Men då detta ämne är så stort så måste jag begränsa mig och har därför valt att rikta in mig på antroposofiska läkemedel.

1.4 Metod och källor

Den metod jag har använt mig av i mitt arbete är en kvalitativ litteraturstudie. Jag har försökt hitta så mycket relevant litteratur som möjligt för att på så sätt ge stöd åt olika åsikter om den antroposofiska medicinen. Jag använder mig bland annat av en text som Rudolf Steiner själv står bakom; *Grunderna för hur antroposofin berikar läkekonsten* och av två föredrag skrivna av två antroposofiska läkare; Otto Wolff och Ursula Flatters. Jag har också läst sekundär litteratur så som biografier över Rudolf Steiners liv, översikter över antroposofin som helhet, samt texter skrivna utifrån författarens egna erfarenheter av antroposofi. Jag har även använt mig av informationssidor på Internet rörande antroposofin. Allt detta är litteratur som antingen ställer sig positiva till den antroposofiska kunskapsvägen och medicinen, eller som är neutrala till ämnet. För att belysa den kritiska synpunkten på antroposofin har jag använt mig av Jesper Jerkerts sammanställning av artiklar samt texter och artiklar publicerade på internet av föreningen Vetenskap och folkbildning.

---

²⁷ Jerkert 2003: sid 44; Shepard 1974: sid 127

²⁸ Jerkert 2003: sid 57-58

2. Antroposofins människosyn

2.1 Kroppen

Enligt antroposofin består människan av fyra delar. Den fysiska kroppen har vi gemensamt med mineraler och den finns i den fysiska mineralvärlden som är den värld vi kan se med våra ögon. Eterkroppen har människan gemensamt med växtriket. Alla växter har nämligen också en eterkropp. Eterkroppen är ett resultat av jordisk-fysiska krafter och kosmisk-eteriska krafter. Det är i eterkroppen tillväxtkrafterna finns och det är dessa krafter som i början av människans jordeliv gör att vi utvecklas från ett embryo till en människa. Den eteriska världen syftar på de verkningar som kommer från världsrymden ner till jorden, alltså samspelet mellan det jordiska och det kosmiska. Astralkroppen, som också kan betraktas som människans själ, är något som både människor och djur har.²⁹ Det är astralkroppen som formar kroppen och organen genom att kontrollera eterkroppens tillväxtkrafter. Den gör detta genom att tillsammans med jaget fungera som en förstörande och nedbrytande kraft och på så sätt balansera ut den eteriska kroppens uppbyggande krafter. Astralkroppen är även bärare av den medvetna känslan, som till exempel gör att vi känner njutning när vi är hungriga och äter.³⁰ Denna kropp finns i den astrala världen som är den värld där konkreta andliga väsen existerar. Den astrala världen kan nås genom olika antroposofiska tanke- och meditationsövningar. Det kallas då för inspiration och det gör det möjligt att se en värld av andliga väsen. Ytterligare övningar möjliggör ett avancemang från inspiration till intuition och då betraktas inte endast dessa andliga väsen utan personen som har intuition upplever det som att denne lever med dem. Intuitionen hör ihop med människans fjärde kropp som är jaget, även kallad egot eller anden. Jaget och astralkroppen har gemensamt att de båda kan lämna den fysiska kroppen, exempelvis under sömnen.³¹ När de gör det stannar de nedbrytande krafterna i den fysiska kroppen av och den får en chans att återhämta sig. Under människans vakna tid är de förstörande krafterna från jaget och astralkroppen starkare än de uppbyggande krafterna och det gör att människans fysiska kropp med åldern bryts ner mer och mer.³² Den eteriska kroppen däremot är bunden till den fysiska kroppen.³³ Dessa olika kroppar, eller väsensled som de även kallas, utvecklas i olika stadier av människans liv. Jaget blir aktivt först i tre årsåldern, eterkroppen i sju årsåldern och astralkroppen i 14 årsåldern. Vid 21 års ålder blir jaget medvetet om sig själv.³⁴

Som jag tidigare nämnt har människan tre själsförmågor; tanke, känsla och vilja. Dessa tre har sin plats i varsin del av kroppen. Tänkandet har sitt säte i huvudet, som även är hem för nerverna och sinnesorganen. Bröstet, som består av hjärtat och lungorna, är känslans plats och viljan håller till i lemmarna och i buken där ämnesomsättningen finns. Själsförmågorna är också sammankopplade med de olika kropparna hos oss. Tänkandet delar nämligen sin plats i

---

²⁹ Steiner, Wegman 1978: sid 15-22

³⁰ Shepard 1974: sid 186, 188

³¹ Steiner, Wegman 1978: sid 15-22

³² Shepard 1974: sid 186-187

³³ Steiner, Wegman 1978: sid 15-22

³⁴ Shepard 1974: sid

huvudet med jaget. Känslan bor i bröstet tillsammans med astralkroppen och i den nedre delen av kroppen; i buken och lemmarna styr det eteriskt-fysiska tillsammans med viljan. Alla organ i kroppen styrs av dessa tre själsförmågor men det är ofta en av förmågorna som dominerar i organet.³⁵

I kroppen finns det två poler; den anaboliska polen och den kataboliska polen. Anabolismen är de uppbyggande krafterna, alltså de krafter som sitter i nedre delen av vår fysiska kropp, närmare bestämt i buken och lemmarna, och som kommer från eterkroppen. Katabolismen är de nedbrytande krafterna. De sitter i övre delen av kroppen; i huvudet och har sitt upphov i jaget och astralkroppen. Mellan dessa två poler finns astralkroppen som påverkar båda polerna och skapar en viss balans.³⁶

2.2 Reinkarnation och karma

Antroposoferna menar att när vi människor dör så är det egentligen bara den fysiska kroppen som dör. Den eteriska kroppen blir en del av den eteriska världen och jaget försvinner in i astralkroppen som tar sig vidare till den astrala världen; själsvärlden. Där når jaget nya insikter om jordelivet det nu lämnat. Under den återupplevelse av jordelivet som jaget går igenom, renas det samtidigt från jordiska svagheter, så som begär och vanor som endast kan tillfredställas med materiella medel. När reningen är klar lämnar jaget kvar astralkroppen i den astrala världen och träder in i andevärlden som en ren ande. Där lever anden i harmoni med andra andeväsen, omgivna av Guds eviga visdom. Men efter ett tag har anden fått så mycket erfarenheter i andevärlden som den kan och den börjar då längta tillbaka till jorden med en önskan att förbättra sitt väsen och rätta vad den eventuellt gjort fel under sitt jordeliv. Jaget hittar en passande astralkropp att gå in i och formar sedan en eterkropp ur det eteriska kosmos där dess förra eterkropp tidigare löstes upp. Jaget har innan detta sker valt sina föräldrar och när astralkroppen och eterkroppen är klara så nedstiger de tre i embryot i moderns kropp. All kunskap jaget samlat på sig under tiden borta från jorden försvinner nu och de olika kropparna börjar i tur och ordning påverka embryot. Först är det eterkroppen som i den sjunde veckan börjar påverka embryots liv. Astralkroppen gör detta i den sjunde månaden och strax innan födseln är det jagets tur.

Hur lång tid det går mellan en själs inkarnationer växlar. Men det vanliga är att den inkarnerar två gånger under en utvecklingsperiod, vilket vill säga ungefär en gång vart tusende år. Anledningen till att själen inkarnerar två gånger är att den är både manlig och kvinnlig och därför inkarnerar en gång som man och en gång som kvinna.

Vissa saker i en själs nya liv är ett resultat av karma. Det kan ha haft en påverkan i en människas utseende, temperament eller känsloliv, men det är alltid anden själv som gjort att livet blivit som det blivit.³⁷

---

³⁵ Shepard 1974:sid 188-189

³⁶ Jerkert 2003: sid 29-30

³⁷ Shepard 1974: sid 122 ff

3. Sjukdomar och dess orsaker

3.1 Obalans

Människan består, som tidigare nämnts, av fyra väsenskroppar, och när dessa kroppar hamnar i obalans sinsemellan kan det resultera i ett sjukdomstillstånd.³⁸ Det är astralkroppen och jaget som står för de nedbrytande kataboliska krafterna i människan och det är också de som gör att vi kan känna smärta.³⁹ Förmågan att känna smärta har vi fått från de goda makterna då smärta gör det lättare att upptäcka att något ät fel.⁴⁰ När de uppbyggande anaboliska krafterna, som styrs av eterkroppen, blir försvagade i ett visst organ kan det organet bli sjukt.⁴¹ Den eteriska kroppen med dess processer är grunden till människans friska tillstånd⁴² och man eftersträvar därför en harmoni mellan astralkroppen och eterkroppen, så att astralkroppen inte blir för dominant. Svavel och fosfor kan hjälpa till att återställa balansen när det gäller vissa sjukdomar, som till exempel vid rakitis,⁴³ som är en skelettsjukdom.⁴⁴

Sjukdomar kan även komma av obalans mellan de tre olika själsförmågorna; tanke, känsla och vilja och kan då drabba hela kroppen eller ett enstaka organ. En anledning till att jämvikten mellan förmågorna rubbas som idag är relativt vanlig är att tänkandet har blivit för intellektuellt och förlorat kontakt med anden.⁴⁵ Ett intelligent tänkande är viktigt men när det inte längre är sammankopplat med anden så förlorar människan samtidigt kontakt med sina känslor. Människor som lider av ångest har ofta blivit drabbade av just detta. De kan gå och vara rädda men utan att veta vad de är rädda för.⁴⁶

3.2 Karma

Ett handikapp, en sjukdom eller en för tidig död, kan vara ett resultat av karma.⁴⁷ En psykisk sjukdom kan bero på att reinkarnationen inte gått till på ett riktigt sätt, vilket kan ha resulterat i en hjärnskada. Eller så kanske individen i sitt nuvarande liv var i behov av att förlita sig på känslan då denna inte gjort det i tidigare existenser, och därför blivit befriad från sitt intellekt. Det kan också förhålla sig så att det är föräldrarna till det handikappade eller sjuka barnet som behöver detta ansvar i sitt liv. Föräldrarna kan också ha blivit utvalda för att just de är kapabla att hjälpa barnets själ i det jordiska livet.⁴⁸

---

³⁸ Steiner, Wegman 1978: sid 22

³⁹ Steiner, Wegman 1978: sid 67

⁴⁰ Flatters: 1987: sid 27

⁴¹ Steiner, Wegman 1978: sid 67-70

⁴² Steiner, Wegman 1978: sid 26

⁴³ Steiner, Wegman 1978: sid 67-70

⁴⁴ http://www.ne.se/jsp/search/search.jsp?h_search_mode=simple&h_advanced_search=false&t_word=rakitis&bt_n_search=S%F6k

⁴⁵ Shepard 1974:sid 189

⁴⁶ Flatters 1987: sid 5-6

⁴⁷ Shepard 1974: sid 139-140

⁴⁸ Shepard 1974: sid 181-182

Den genomgående tanken är att det finns en avsikt med sjukdomen. Den kan vara en chans att få ställa saker till rätta eller så är det en prövning som man är menad att gå igenom. Då sjukdomar även påverkar de människor som den sjuke har runt omkring sig kan det vara så att sjukdomen finns där för att de ska lära sig att hantera den och gå stärkta ur upplevelsen.⁴⁹

4. Läkning

4.1 Läkemedel

Läkaren Ita Wegman ses som grundaren av den antroposofiska medicinen. År 1921 öppnade de första antroposofiska klinikerna i Schweiz och idag finns det antroposofisk läkemedelstillverkning och försäljning i de flesta europeiska länder samt i ett flertal andra världsdelar.⁵⁰

Antroposofin använder sig gärna av vegetabiliska eller mineraliska ämnen för att bota sjukdomar.⁵¹ Antroposoferna menar att det finns ett samband mellan olika mineraler, metaller, växter, och organ. Guld anses exempelvis stå i direkt kontakt med hjärtat och används därför inom antroposofisk medicin.⁵² Misteln har också en viktig roll i den antroposofiska läkekonsten då den sägs hjälpa mot bland annat högt blodtryck, hjärtsvikt, astma och epilepsi. Den är även den viktigaste beståndsdel i Iscador – det antroposofiska preparatet som används mot cancer.⁵³ Anledningen till att just misteln används i mediciner mot cancer är att den växer på ett sätt som liknar en tumör. Misteln är i behov av en värd för att kunna överleva och växer därför på träd. Den är inte heller styrd av årstiderna utan är grön året om vilket antroposoferna menar visar att den inte visar någon hänsyn till tid eller rum.⁵⁴ Vilka växter som används i medicinska sammanhang har antroposoferna upptäckt genom ett slags avancerad signaturlära. Med signaturlära menas att en person med blotta ögat kan se vad en viss växt kan hjälpa mot för åkommor. Mot hjärtsjukdomar skulle exempelvis växter med hjärtformade blad användas. Rudolf Steiner använde sig av något som påminner om signaturlära fast han gör det i andevärlden. Han ansåg att han genom översinnligt skådande kommit fram till hur olika grupper av växter hör ihop med olika mänskliga organ. Rötter är enligt honom förknippade med hjärnan, blad med lungorna, blommor med njurarna, frön med hjärtat och frukter har ett samband med blodsystemet.⁵⁵

De flesta antroposofiska läkemedel har inte endast som mål att lindra symptomen hos sjukdomen. Istället ämnar de angripa själva orsaken till sjukdomstillståndet genom att återställa balansen i kroppens system och väsenskroppar. Vissa läkemedel är också inriktade på att bygga upp immunförsvaret så att kroppen själv ska kunna försvara sig mot sjukdomen.⁵⁶

---

⁴⁹ Flatters 1987: sid 17

⁵⁰ http://www.weleda.se/laekemedel/antroposofisk_medicin/

⁵¹ Shepard 1974: sid 190

⁵² Wolff 1977: sid 23

⁵³ Reberg 1994: sid 119

⁵⁴ Wolff 1977: sid 31-32

⁵⁵ Jerkert 2003: sid 48-49

⁵⁶ Wolff 1977: sid 36-39

Inom antroposofisk medicin tas stor hänsyn till att alla människor är unika. Vilken medicin och hur mycket patienten bör ta kan därför växla markant⁵⁷, vilket är en av anledningarna till varför antroposoferna inte har lyckats bevisa sina medicinska resultat på ett kliniskt sätt. Antroposoferna hävdar även att de får sin medicinska kunskap från andevärlden och därför inte heller behöver visa något kliniskt resultat.⁵⁸

5. Kritik mot den antroposofiska medicinen

5.1 Kritik mot karmatänkandet

Mycket av den kritik som den antroposofiska medicinen får kommer av rörelsens tro på karma och reinkarnation. I behandlingen av en sjuk patient tar den antroposofiske läkaren hänsyn till om behandlingen kommer att hjälpa patientens karma och inte endast den fysiska kroppen.⁵⁹ Vissa gånger kan det vara så att läkaren anser att sjukdomen kan ha en positiv verkan på patienten och dennes karma.⁶⁰ Personer som blir sjuka ofta anses inom antroposofin ha levt på ett egoistiskt sätt i sitt tidigare liv. Malaria ska exempelvis ha berott på att den drabbade levt sitt tidigare liv med för stor självcentrering och många andra sjukdomar kommer av lögn.⁶¹ Vissa sjukdomar kan bero på att den sjuke som barn varit med om saker som hindrat den normala utvecklingen av någon av de tre själsförmågorna; tanken, viljan eller känslan. Reumatism anses bero på att någon i den drabbades närhet varit för sträng mot denne då han eller hon var barn. Detta har då lett till att viljan inte utvecklats som den ska hos barnet och då viljan sitter i lemmarna så har detta resulterat i reumatiska problem.⁶²

Inom antroposofin menas att många sjukdomar av kronisk karaktär är ett direkt resultat av akuta tidigare sjukdomar som inte fått läka som de ska. Detta ska speciellt gälla inflammatoriska sjukdomar och febersjukdomar.⁶³ Detta är även anledningen till att antroposoferna är emot vaccination mot barnsjukdomar. Sjukdomarna som ett ovaccinerat barn kan drabbas av, som mässling, röda hund och påssjukan, ses istället som utvecklingsmöjligheter för barnet, både fysiskt och psykiskt.⁶⁴ Antroposoferna menar människor som inte har haft möjligheten att gå igenom barnsjukdomar i sin barndom löper större risk för att senare i livet drabbas av cancer. S⁶⁵amtidigt som antroposofiska läkare avråder från vaccination av dessa sjukdomar⁶⁶ så menar Rudolf Steiner att antroposofisk medicin är ett komplement till den moderna medicinen.⁶⁷ Sven Ove Hansson; professor i filosofi och en av grundarna av föreningen vetenskap och folkbildning,⁶⁸ har skrivit ett flertal kritiska artiklar om antroposofin. Han hävdar att det finns tre anledningar till varför det inte går att se antroposofisk medicin som ett komplement till den moderna medicinen. En av anledningarna som han tar upp är just motståndet mot vaccination. Hansson menar också att

---

⁵⁷ Edmunds 2005: sid 183-184

⁵⁸ Jerkert 2003: sid 50-51

⁵⁹ Jerkert 2003: sid 40

⁶⁰ Jarkert 2003: sid 38-39

⁶¹ <http://www.vof.se/folkvett/20022antroposofisk-medicin---en-granskning> 2/2002

⁶² Flatters 1987: sid 15

⁶³ Wolff 1977: sid 52

⁶⁴ Jerkert 2003: sid 39-40

⁶⁵ Carlgren 1985: sid 66

⁶⁶ <http://www.antroposofi.org/vaccination.htm>

⁶⁷ Steiner & Wegman 1978: sid 13

⁶⁸ http://sv.wikipedia.org/wiki/Sven_Ove_Hansson

den antroposofiska medicinen måste börja acceptera kliniska prövningar för att visa behandlingarnas resultat, då detta är en viktig del i den vetenskapliga medicinen. Slutligen så är Hansson av åsikten att antroposoferna använder preparat som är bevisat skadliga för människan men som inte har visat några vetenskapligt godtagbara positiva resultat, och genom att göra detta så bryter den antroposofiska medicinen mot en av grundprinciperna i den moderna medicinska vetenskapen; nämligen att inte skada. Av de här anledningarna menar Sven Ove Hansson att den antroposofiska medicinen inte kan räkna sig som ett komplement till den moderna medicinen utan snarare står som en motpol till den.⁶⁹

5.2 Kritik mot antroposofiska läkemedel

Enligt vad jag har sett i de artiklar jag har läst rör kritiken mot antroposofiska läkemedel ofta användandet av metaller samt saknaden av kliniska bevis på positiva resultat.

De sju så kallade planetmetallerna används återkommande i den antroposofiska läkemedelstillverkningen. Dessa är guld, koppar, järn, kvicksilver, tenn, silver och bly. Planetmetallerna anses vara förknippade med en varsin planet och en varsin kroppsdel eller ett varsitt organ.⁷⁰ Bly och kvicksilver är giftiga tungmetaller men används ändå ofta i antroposofiska läkemedel.⁷¹ Ett av de vanligaste sätten att på antroposofiskt sätt ta medicin innehållande metaller är genom potentiering. Potentiering är när metallen förtunnas genom skakning eller pulverisering som sedan blandas med vatten, alkohol eller mjölksocker. Det finns fyra nivåer av potentiering; D1, D2, D3 och D4. D1 är en blandning där metallen har en koncentration på 10%, D2 har en koncentration på 1%, D3 har en på 0,1% och D4 på 0,01%.⁷² Weleda som är det främsta antroposofiska läkemedelsföretaget varnar i sin läkemedelslista för att det finns risk för blyförgiftning och rekommenderar silver som motgift. Kviksilver och bly används bland annat mot hösnuva, åderförkalkning och öroninflammation inom antroposofin.⁷³ Antroposofin kritiserar i detta sammanhang inte bara för användandet av tungmetaller i mediciner, utan också för att detta är något som inte är tydligt för patienten. Antroposofiska läkemedel ses oftast av allmänheten som örtmedicin, och det är få personer som inte är insatta i antroposofin som vet att det förekommer tungmetaller i dessa läkemedel.⁷⁴

Antroposofiska läkemedel har inte kunnat visa på positiva effekter på ett kliniskt vetenskapligt sätt.⁷⁵ Antroposoferna menar att medicinerna är väl beprövade och att efter de förutsättningar som finns så har resultaten dokumenterats.⁷⁶ Då antroposofisk medicin behandlar hela individen och inte bara symptomen på sjukdomen menar antroposoferna att klinisk medicinsk forskning inte passar som forskningsmetod. Istället för att betrakta den mänskliga kroppen som ett objekt i forskningssituationen så betraktas individen som ett subjekt och då går det inte att genomföra forskning på ett kvantitativt sätt.⁷⁷

---

⁶⁹ Jerkert 2003: sid 52-53

⁷⁰ Wolff 1977: sid 40-41

⁷¹ Jerkert 2003: sid 44

⁷² Wolff 1977: sid 19

⁷³ <http://www.vof.se/folkvett/pdf/1989-2-s4-8.pdf> 2/1989

⁷⁴ Jerkert 2003: sid 47

⁷⁵ Jerkert 2003: sid 51

⁷⁶ http://www.laom.se/antro_medicin_isverige.php

⁷⁷ <http://www.antroposofi.org/balder/flatters398.htm> 3/1998

6. Diskussion

Precis som med många andra rörelser med inslag av new age så betraktas inte antroposofin som något större hot mot det moderna samhället. Rädslan för alternativa religioner, filosofier och så kallade kunskapsvägar är, enligt min åsikt, inte så stor hos allmänheten idag. Detta kan bero på flera olika saker. Dels kan det vara så att dessa rörelser syns mer i vanliga och ofarliga sammanhang, som antroposofin gör med sina örtmediciner och andliga övningar. Det kan även förhålla sig så att flera av de alternativa rörelserna inte bedriver någon aktiv missionering, och därför inte ses som lika farliga längre. Vilket jag tycker är positivt. Men då det främmande inte är lika främmande längre och rädslan för det minskar så verkar det inte ha ersatts med så mycket kritiskt granskande som jag hade förväntat mig. Det har varit svårt att hitta artiklar och litteratur som ställer sig kritiska till antroposofisk medicin, med undantag för artiklar publicerade av föreningen vetenskap och folkbildning. Däremot går det att hitta relativt mycket litteratur om hur antroposofin kan berika en människas liv, och speciellt då på det medicinska planet.

Jag är fortfarande av uppfattningen att antroposofisk medicin kan tillföra något till den moderna medicinen. Då den moderna medicinen är väldigt bra på att bota sjukdomar och lindra symptom kan jag få intryck av att människan ibland glöms bort. Den antroposofiska medicinen lägger mycket fokus på välbefinnandet och det är något som jag tror kan bidra oerhört i en människas tillfriskningsprocess. Parallellt med läkemedel använder antroposoferna olika terapier för att hjälpa patienten att återhämta sig och få nya krafter. Jag tycker att det är väldigt sympatiskt att inte endast ha behandlingar och rehabilitering som handlar om sjukdomen, utan att komplettera med terapier som gör att patienten får tänka på annat också. Om en sjuk person ständigt är omgiven av sjukdom, i form av mediciner och steril sjukhusmiljö, kan det vara svårt att tänka på annat än sjukdomen. Men som patient på ett antroposofiskt sjukhus verkar det vara lättare då miljöerna skiljer sig mycket från den klassiska sjukhusmiljön och patienten har tillgång till ett flertal kreativa terapier.

Därmed inte sagt att jag tycker att den antroposofiska medicinen är perfekt. Jag anser att den, precis som den moderna medicinen, bör granskas på ett vetenskapligt och kritiskt sätt. Innan jag började med den här uppsatsen hade jag till exempel ingen aning om att antroposoferna använde tungmetaller i sina mediciner. Jag kan bara anta att det inte är något som gemene man vet om, och det ser jag som rätt allvarligt. När ett läkemedelföretag känt för naturmediciner använder tungmetaller, som i vetenskapliga undersökningar visat sig vara giftiga för människan, tycker jag att det som ett minimum bör finnas tillförlitliga kliniska resultat på att dessa preparat har positiv effekt.

Sammanfattningsvis tycker jag att alternativ medicin bör granskas på samma sätt som den allmänt accepterade moderna medicinen. Detta bör dock ske utan att den alternativa medicinen ska granskas utifrån något slags underläge. Det känns även viktigt att de människor som använder sig av alternativ medicin blir hörda, både de som är nöjda och de som är missnöjda. Kanske kan grundligare och fördomsfria undersökningar av alternativ medicin leda till att all västerländsk medicin förbättras.

Källförteckning

Tryckt litteratur

Carlgren, Frans

1980 *Den antroposofiska kunskapsvägen*, Täby

1985 *Den antroposofiska rörelsen*, Falun

Edmunds, Francis

2005 *An introduction to antroposophy, Rudolf Steiner's world view*, Forest Row

Flatters, Ursula

1987 *Sjukdomens betydelse i människans utveckling*, Järna.

Kurs för medelmmar i Falk; föreningen för antroposofisk läkekonst, hållen på Vidarkliniken i Järna den 7 mars 1987.

Frisk, Liselott

1998 *Nyreligiositet i Sverige, ett religionsvetenskapligt perspektiv*, Nora

Jerkert, Jesper

2003 *Antroposofin – en kritisk granskning*, Stockholm

Reberg, Arne

1994 *Mitt möte med de gåtfulla antroposoferna*, Värnamo

Shepard, A. P.

1974 *Rudolf Steiner och antroposofin*, London

Steiner, Rudolf & Wegman, Ita

1978 *Grunderna för hur antroposofin berikar läkekonsten*, Stockholm

Wilson, Colin

1986 *Rudolf Steiner – liv och vision*, Uppsala

Wolff, Otto

1977 *Den antroposofiskt orienterade medicinen och dess läkemedel*, Järna

Artiklar

Flatters, Ursula

1998 *Sex frågor beträffande antroposofin idag*

Artikel i Balder 3/1998

<http://www.antroposofi.org/balder/flatters398.htm>

Artikel utskriven 2008-06-10

Hansson, Sven Ove

1989 *Antroposofisk medicin*

Artikel i Folkvett 2/1989

<http://www.vof.se/folkvett/pdf/1989-2-s4-8.pdf>

Artikel utskriven 2008-06-03

2002 *Antroposofisk medicin - en granskning.*

Artikel i Folkvett 2/2002.

<http://www.vof.se/folkvett/2002antroposofisk-medicin---en-granskning>

Artikel utskriven 2008-05-20 från föreningen vetenskap och folkbildning.

Swartz, Jackie

Är massvaccination mot barnsjukdomar nödvändig?

Rapport från en mässlingsepidemi i Järna 1994-1996.

<http://www.antroposofi.org/vaccination.htm>

Källor från Internet

LAOM – läkarföreningen för antroposofiskt orienterad medicin;

http://www.laom.se/antro_medicin_isverige.php

Vidarkliniken; http://www.vidarkliniken.org/om_arkitekturen.php

Weleda; http://www.weleda.se/laekemedel/antroposofisk_medicin/ 2008-06-03

Wikipedia; http://sv.wikipedia.org/wiki/Sven_Ove_Hansson 2008-06-10

